

Sygn. akt *XIV U 1138/17*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 listopada 2020 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie XIV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący:	<i>Sędzia Sylwia Góźdź</i>
-----------------	----------------------------

po rozpoznaniu w dniu 30 listopada 2020 r. w Warszawie

na posiedzeniu niejawnym sprawy (...) Sp. z o. o. w P.

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych III Oddział w W.**

z udziałem ubezpieczonej K. D.

o podstawę wymiaru składek

na skutek odwołania (...) Sp. z o. o. w P.

od decyzji Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych III Oddział w W.

z dnia 20 kwietnia 2016 r. nr (...)

oddala odwołanie.

Sygn. akt *XIV U 1138/17*

UZASADNIENIE

Decyzją z 20 kwietnia 2016 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych III Oddział w W. stwierdził, że podstawa do ubezpieczeń społecznych z tytułu zatrudnienia w (...) sp. z o.o. z siedzibą w P. **K. D.** za okres od kwietnia 2012 r. do stycznia 2013 r. wynosi kwoty wskazane w decyzji. W uzasadnieniu podano, że na podstawie informacji zawartych w Kompleksowym Systemie Informatycznych stwierdzono, że K. D. została zgłoszona do ubezpieczeń społecznych jako pracownik w (...) sp. z o.o. w okresie od 20 lutego 2012 r. do 31 stycznia 2013 r. Przeprowadzona przez ZUS kontrola wykazała, że spółka (...) sp. z o.o. w dokumentach rozliczeniowych składanych za pracowników do organu rentowego wykazywała niższe podstawy do ubezpieczeń społecznych. Na podstawie protokołu kontroli oraz aneksu do protokołu kontroli ZUS pismem z 3 marca 2016 r. wezwał płatnika do złożenia korekt dokumentów rozliczeniowych za pracownika. Wobec faktu, iż płatnik składek nie dopełnił obowiązku złożenia stosowanych korekt dokumentów rozliczeniowych, wydano ww. decyzję (decyzja w a.r.).

Od powyższej decyzji odwołanie spółka (...) sp. z o.o. w P., wnosząc o jej uchylenie. W uzasadnieniu spółka wskazała, że 20 lutego 2012 r. została zawarta umowa o pracę z K. D., na mocy której ubezpieczona zobowiązała się do świadczenia usług księgowych. Ponadto odwołująca się spółka zawarła z podmiotem gospodarczym (...) umowę ustną o wykonywanie czynności technicznych polegających na wprowadzeniu danych do komputera, które według oświadczenia ubezpieczonej miały być wykonywane przez osobę trzecią (męża), a faktury były wystawione przez jej męża. Praca była wykonywana zgodnie z umową, odbierana przez główną księgową, wynagrodzenia i faktury płatne przelewami. Proces ten trwał do chwili powołania grupy interesów, składających się z pracownik spółki (...) (K. D.,

B. K., D. H., A. K.). Spółka podała, że z uwagi na uwolnienie zawodu księgowej ww. pracownicy postanowiły otworzyć własne firmy i w celu spowodowania kontroli i unieruchomienie firmy pracodawcy zawiadomiły Prokuraturę, Policję, Urząd Skarbowy, ZUS i Państwową Inspekcję Pracy o rzekomych przestępstwach popełnionych przez pracodawcę. Zdaniem odwołującej się spółki, tak zaplanowane działania miały na celu zniszczenie swego dotychczasowego pracodawcy, przejęcie jego klientów i podjęcie konkurencyjnej działalności na własny rachunek. Ubezpieczona K. D. w okresie stosunku pracy wykonywała czynności księgowe uregulowane ustawą o rachunkowości tzn. stworzyła i na bieżąco korygowała stan planu kont, dokonywała oceny dokumentów, dekretowała konta na których powinny zostać zaksięgowane dokumenty, prowadziła rejestry środków trwałych, analizowała i ustalała zobowiązania publiczno-prawne kontrahentów pracodawcy. Czynności te wymagają wiedzy fachowej i po ich spełnieniu pozostaje ostatnia czynność – czysto techniczna – przepisywanie przygotowanych dokumentów do dowolnego systemu komputerowego, co stanowiło przedmiot umowy z prowadzącym działalność gospodarczą na własny rachunek M. D.. Zdaniem odwołującej się spółki nie można łączyć ze sobą tych czynności, PKWiU zalicza te czynności do innych grup: księgowość – 69.20.23, a wprowadzanie danych: 82.99.19. Odwołująca się spółka wskazała, że w ocenie ZUS wypełnia to przesłanki dla zakwalifikowania przychodu z działalności gospodarczej usług czyszczenia komputerów jednego z małżonków jako sumę stosunku pracy drugiego małżonka świadczącego pracę księgową w rozumieniu kodeksu pracy (odwołanie k. 1-4).

Pełnomocnik spółki poparł odwołanie (protokoły z rozprawy k. 119-119v, k. 162-162v, pismo procesowe pełn. odwołującej się spółki k. 217-220).

W odpowiedzi na odwołanie, Zakład Ubezpieczeń Społecznych III Oddział w W. wniósł o jego oddalenie. W uzasadnieniu organ rentowy podał, że w wyniku kontroli w odwołującej się spółce ustalono, że w dokumentach rozliczeniowych pracowników wykazano zaniżone podstawy wymiaru do ubezpieczeń społecznych. Na tej podstawie organ rentowy ustalił wysokość podstawy wymiaru na ubezpieczenia społeczne dla K. D. z tytułu zatrudnienia w spółce w okresie od kwietnia 2012 r. do stycznia 2013 r. (odpowiedź na odwołanie k. 88).

Ubezpieczona K. D. podała, że zgadza się w całości ze stanowiskiem ZUS zawartym w zaskarżonej decyzji (pismo k. 152-153).

Postanowieniem Sądu z 15 marca 2018 r. zawieszono postępowanie w sprawie na podstawie art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. (postanowienie k. 164). Postanowieniem Sądu z 6 lutego 2020 r. podjęto zawieszone postępowanie (postanowienie k. 185).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Ubezpieczona K. D. była zatrudniona w odwołującej się spółce (...) sp. z o.o. z siedzibą w P. w okresie od 20 lutego 2012 r. do 31 stycznia 2013 r., początkowo na okres próbny, a następnie na czas nieokreślony, w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku księgowej, za wynagrodzeniem (...)zł brutto miesięcznie. Strony przy zawieraniu umowy o pracę na piśmie ustaliły zakres obowiązków ubezpieczonej, który obejmował: kontrolę dokumentów księgowych pod względem zgodności z przepisami prawa podatkowego; dekretacja dokumentów księgowych; **księgowanie dokumentów w programie komputerowym**; prowadzenie ewidencji środków trwałych; sporządzanie deklaracji podatkowych PIT i VAT; sporządzanie sprawozdań dla celów statystycznych; sporządzanie list płac; prowadzenie kartotek pracowniczych; obliczanie zobowiązań do ZUS; sporządzanie deklaracji ZUS; prowadzenie ciągłej analizy ekonomicznej przedsiębiorstwa i informowanie o tym przełożonego; sporządzanie wyniku finansowego firmy; informowanie przełożonego o wysokości zobowiązań podatkowych i ZUS; archiwizowanie zaksięgowanych dokumentów; wykonywanie innych poleceń przełożonego (umowy o pracę k. 130, k. 133, k. zakres obowiązków k. 134, k. 164; k. 165).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych w ramach prowadzonej kontroli ustalił, że wynagrodzenie ubezpieczonej dzielone było na dwie części: część wypłacaną z listy płac i część wypłacaną na podstawie faktur z nazwą usługi: „doradztwo w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej i zarządzania” lub „wprowadzanie danych”, przez męża ubezpieczonej prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą (...), który nie świadczył tych usług, bowiem usługi te były

świadczone były ubezpieczoną. Tak ustalone łączne wynagrodzenie ubezpieczonej stanowiło (...) kwoty wynagrodzenia zapłaconego przez klientów odwołującej się spółki obsługiwanych przez ubezpieczoną (akta kontroli w a.r.).

M. D. w ramach działalności gospodarczej wystawił odwołującej się spółce następujące faktury: 5 kwietnia 2012 r. fakturę VAT nr (...) na kwotę 2.408,65 zł netto; 7 maja 2012 r. fakturę VAT nr (...) na kwotę 2.554,85 zł netto; 5 czerwca 2012 r. fakturę VAT nr (...) r. na kwotę 3.007,27 zł netto; 9 lipca 2012 r. fakturę VAT nr (...) r. na kwotę 2.852,97 zł netto; 2 sierpnia 2012 r. fakturę VAT nr (...) r. na kwotę 2.547,69 zł netto; 3 września 2012 r. fakturę VAT nr (...) r. na kwotę 3.437,33 zł netto; 1 października 2012 r. fakturę VAT nr (...) r. na kwotę 3.328,28 zł netto; 5 listopada 2012 r. fakturę VAT nr (...) r. na kwotę 4.668,64 zł netto; 5 grudnia 2012 r. fakturę VAT nr (...) r. na kwotę 2.864,24 zł netto; 2 stycznia 2013 r. fakturę VAT nr (...) r. na kwotę 3.020,15 zł netto (faktury VAT k. 5-9v).

Ubezpieczona złożyła pozew przeciwko m.in. spółce (...) sp. z o.o. w P. o ustalenie treści stosunku pracy pomiędzy nią a pozwaną (...) sp. z o.o. w okresie od 20 lutego 2012 r. do 23 lutego 2015 r. stosunku pracy, którego elementem było wynagrodzenie prowizyjne powódki rozliczane fakturami wystawionymi przez M. D. dla pozwanej za poszczególne miesiące pracy powódki; zasądzenie na rzecz powódki od pozwanej (...) kwoty 5.516,14 zł netto z tytułu wynagrodzenia prowizyjnego za pracę powódki za okres od 20 lutego 2012 r. do 23 lutego 2015 r. wraz z odsetkami za opóźnienie; wydanie świadectwa pracy; odszkodowania za okres wypowiedzenia w związku z rozwiązaniem stosunku pracy bez wypowiedzenia z winy pracodawcy w kwocie 5.250 zł; zasądzenie od pozwanej spółki (...) wypłaty zaległego wynagrodzenia, uznania wypłaconych przez pracodawcę kwoty wynikających z faktury VAT za element wynagrodzenia ze stosunku pracy ostatecznie w kwocie 19.131,28 zł. (nagranie rozprawy z 10 czerwca 2020 r.); zasądzenie wynagrodzenia chorobowego za luty w kwocie 1.174,75 zł; ekwiwalentu za niewykorzystany urlop w kwocie 1.250 zł; wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych w wysokości 3.725,94 zł wraz z odsetkami; sprostowania świadectwa pracy w zakresie okresu trwania umowy i przyczyny rozwiązania oraz informacji uzupełniających; ostatecznie 10.000 zł tytułem naruszenia dóbr osobistych w związku z mobbingiem (k. 587-588); oraz zasądzenie od pozwanych kosztów procesu według norm przepisanych. Sprawa została zarejestrowana przez Sąd Rejonowy dla Warszawy Żoliborza w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych pod sygn. akt VII P 407/15. Wyrokiem Sądu Rejonowego dla Warszawy Żoliborza w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 24 czerwca 2020 r., sygn. akt VII P 407/15 w sprawie z powództwa K. D. przeciwko m.in. (...) sp. z o.o. w P. ustalono, że powódkę K. D. łączył z pozwaną (...) sp. z o.o. w P. stosunek pracy w okresie od 20 lutego 2012 r. do 31 stycznia 2013 r. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku księgowej z wynagrodzeniem zasadniczym w wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę oraz wynagrodzeniem prowizyjnym w wysokości (...) wartości netto wynagrodzenia pracodawcy za usługi księgowe świadczone na rzecz zleceniodawców pracodawcy, w których w danym miesiącu obsługiwała powódka; nakazano (...) sp. z o.o. w P. wydać K. D. świadectwo pracy uwzględniające te ustalenia; zasądzono od (...) sp. z o.o. w P. na rzecz K. D. kwoty tytułem wynagrodzenia prowizyjnego, wynagrodzenia za czas choroby, ekwiwalentu za urlop oraz zadośćuczynienia z tytułu mobbingu. Wyrok ten Sąd Rejonowy oparł na ustaleniu, że w (...) Sp. z o.o. przyjęto praktykę, że wynagrodzenie księgowych składało się z dwóch części – wynikającego z umowy o pracę wynagrodzenia zasadniczego (w kwocie minimalnego wynagrodzenia za pracę) oraz drugiej części, której wysokość uzależniono od wartości usług wykonywanych na rzecz klientów pozwanych przez zatrudnione u pozwanej księgowe. Część tę rozliczano na podstawie faktur VAT wystawianych comiesięcznie przez osoby trzecie tj. najczęściej małżonków pracownic pozwanego. (wyrok z uzasadnieniem k. 230-277).

Powyższy stan faktyczny, Sąd ustalił na podstawie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego w postaci dokumentów. Dokumenty nie były w toku postępowania kwestionowane przez strony tak co do ich prawdziwości, jak i zupełności. Również Sąd nie znalazł podstaw do podważania z urzędu ich mocy dowodowej.

Rozstrzygnięcie w sprawie XV GC 1815/17 – z uwagi na to, że dotyczyło innego podmiotu ((...) sp. z o.o.) i obejmowało ono okres od stycznia 2014 r. do lutego 2015 r. (inny niż objęty przedmiotowym sporem) pozostaje bez wpływu na przedmiotową sprawę.

W tak ustalonym stanie faktycznym, Sąd postanowieniem z 15 lipca 2020 r. oddalił wnioski dowodowe o przesłuchanie w charakterze świadka L. N., M. D., A. K., D. H., B. K. oraz pracownik (...) ZUS jako zbędne dla rozstrzygnięcia (postanowienie k. 209). Zgromadzony materiał był wystarczający do rozstrzygnięcia sprawy.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie.

Żądanie przez profesjonalnego pełnomocnika „uchylenia” decyzji jest pozbawione podstawy prawnej. **Zgodnie, bowiem z art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. (w dacie wydania zaskarżonej decyzji) Sąd oddala odwołanie, jeżeli nie ma podstaw do jego uwzględnienia, zaś § 2 k.p.c. stanowi, iż w razie uwzględnienia odwołania Sąd zmienia zaskarżoną decyzję w całości lub w części i orzeka co do istoty sprawy.**

Omawiany przepis normuje wyczerpująco katalog rozstrzygnięć sądu odwoławczego rozpoznającego w pierwszej instancji odwołania od decyzji organów rentowych lub orzeczeń wojewódzkich zespołów do spraw orzekania o niepełnosprawności w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych. Sąd pierwszej instancji, wydając rozstrzygnięcie merytoryczne, może albo uwzględnić odwołanie (§ 2 i 3), albo je oddalić (§ 1) (por. wyrok SN z 23 listopada 2004 r., I UK 15/04, OSNP 2005, nr 11, poz. 161; wyrok SN z 2 października 2008 r., I UK 88/08, OSNP 2010, nr 7-8, poz. 100; postanowienie SN z 16 października 2009 r., I UK 116/09, LEX nr 558573; wyrok SN z 27 kwietnia 2010 r., II UK 336/09, LEX nr 604222). Uwzględniając odwołanie, sąd może zmienić zaskarżoną decyzję lub orzeczenie w całości lub w części (oddalając odwołanie w pozostałym zakresie), orzekając zarazem co do istoty sprawy (§ 2) albo - w przypadku niewydania decyzji przez organ rentowy lub orzeczenia przez wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności - zobowiązać organ do wydania decyzji lub orzeczenia w określonym terminie, zawiadamiając o tym organ nadrzędny, albo też samodzielnie rozstrzygnąć sprawę, orzekając co do istoty sprawy (§ 3).

Podnieść należy, że co do zasady, sąd nie może orzekać kasatoryjnie, tj. uchylić zaskarżonej decyzji i przekazać sprawę organowi rentowemu do ponownego rozpoznania. Wyjątek od tej reguły statuuje art. 477¹⁴ § 2¹ dodany w drodze noweli Kodeksu postępowania cywilnego z 4 lipca 2019 r. (jeżeli decyzja nakładająca **na ubezpieczonego** zobowiązanie, ustalająca wymiar tego zobowiązania lub obniżająca świadczenie, została wydana z rażącym naruszeniem przepisów o postępowaniu przed organem rentowym, sąd uchyła tę decyzję i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania organowi rentowemu), art. 477¹⁴ § 4 (w sprawie o świadczenie z ubezpieczeń społecznych, do którego **prawo jest uzależnione od stwierdzenia niezdolności do pracy lub niezdolności do samodzielnej egzystencji albo stwierdzenia stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu**, jeżeli podstawę do wydania decyzji stanowi orzeczenie lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych lub orzeczenie komisji lekarskiej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i odwołanie od decyzji opiera się wyłącznie na zarzutach dotyczących tego orzeczenia, sąd nie orzeka co do istoty sprawy na podstawie nowych okoliczności dotyczących stwierdzenia niezdolności do pracy lub niezdolności do samodzielnej egzystencji albo stwierdzenia stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu, które powstały po dniu złożenia odwołania od tej decyzji. W tym przypadku sąd uchyła decyzję, przekazuje sprawę do rozpoznania organowi rentowemu i umarza postępowanie), stosowany odpowiednio także w sprawach o świadczenia z ubezpieczenia społecznego rolników (art. 477¹⁴ § 5) oraz dodany na podstawie art. 1 pkt 13 lit. b noweli z 15 stycznia 2015 r. art. 477¹⁴ § 6 (w sprawie, w której wniesiono **odwołanie od orzeczenia wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności**, sąd nie orzeka co do istoty sprawy na podstawie nowych okoliczności dotyczących niepełnosprawności, które powstały po dniu wniesienia odwołania od tego orzeczenia. W tym przypadku sąd uchyła orzeczenie, przekazuje sprawę do rozpoznania wojewódzkiemu zespołowi do spraw orzekania o niepełnosprawności i umarza postępowanie).

Żaden z tych wyjątków nie zachodzi w niniejszej sprawie.

Sama intencja zaskarżenia decyzji to zbyt mało aby rozstrzygać o żądaniu nie przewidzianym przepisami postępowania cywilnego (w tej konfiguracji procesowej), sformułowanym przez pełnomocnika płatnika będącego radcą prawnym.

Ingerencja Sądu rozpoznającego sprawę nie może zaś prowadzić do modyfikowania żądania w sposób odmienny niż to popierane przez pełnomocnika profesjonalnego. Brak przepisu postępowania, który w niniejszej sprawie choćby umożliwiał taką ingerencję z urzędu. Art. 5 kpc stanowiący o tym, że w razie uzasadnionej potrzeby sąd może udzielić stronom i uczestnikom postępowania występującym w sprawie bez adwokata, radcy prawnego, rzecznika patentowego lub radcy Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej niezbędnych pouczeń co do czynności procesowych – co oczywiście nie ma zastosowania wobec płatnika, którego reprezentuje radca prawny. Co istotne, w orzecznictwie Sądu Najwyższego podkreśla się, że z art. 5 kpc i art. 212 § 2 kpc nie wynika powinność sądu o charakterze ogólnego obowiązku udzielania w każdym wypadku pouczeń osobom stającym przed sądem, tylko dlatego, że występują bez profesjonalnego pełnomocnika. Udzielenie pouczenia zależy od oceny i uznania sądu uwiarygodnionego konkretną sytuacją procesową i staje się powinnością sądu tylko w sytuacjach zupełnie wyjątkowych, kiedy zachodzi potrzeba zapobieżenia nierówności podmiotów toczącego się postępowania, a więc wówczas, gdy strona z uwagi na swoją nieporadność i stopień skomplikowania sprawy nie jest w stanie zrozumieć istoty prowadzonego postępowania i podjąć w związku z tym stosowne czynności procesowe (vide: postanowienie Sądu Najwyższego z 15 września 2011 r., II CZ 53/11; wyroki Sądu Najwyższego z 12 sierpnia 2014 r., I UK 4/14, z 18 sierpnia 2009 r., I UK 74/09, i z 2 lutego 2011 r., I UK 293/10). Jako przykład wskazuje się w orzecznictwie sytuację, gdy stroną samodzielnie występującą w procesie jest osoba głęboko upośledzona umysłowo, u której ciężka choroba psychiczna nie tylko utrudnia, ale wręcz uniemożliwia świadome i celowe działanie w procesie. (vide: wyrok Sądu Najwyższego z 19 lutego 2010 r., IV CSK 318/09) Jednakże nawet w takich skrajnych okolicznościach podkreśla się, że sąd powinien udzielać pouczeń tak, aby zachować bezstronność i nie wywołać wrażenia lub nie narazić się na zarzut stronniczości zgłoszony przez pozostałych uczestników postępowania. W sytuacji takiej, jak ta w niniejszej sprawie, kiedy już samo sformułowanie żądania decyduje o wyniku postępowania działanie przez Sąd z urzędu wobec płatnika reprezentowanego przez radcę prawnego stanowiłoby rażące naruszenie tych zasad – ***tym bardziej, że w procesie występuje również ubezpieczona, która nie jest reprezentowana przez pełnomocnika profesjonalnego, a prezentuje stanowisko przeciwne płatnikowi.***

Z powyższych przyczyn w niniejszej sprawie brak było również podstaw aby zobowiązywać pełnomocnika profesjonalnego do modyfikowania roszczenia. To obowiązkiem takiego pełnomocnika jest formułowanie żądań zgodnie z interesem strony, którą reprezentuje. Wybór żądania jest jednym z elementów ustalonej ze stroną strategii procesowej, może ona być ograniczona jedynie do tego, aby decyzja nie stała się prawomocna. Roszczenie nie było też dotknięte brakiem, który uzasadniałby jego uzupełnianie. To, że z roszczeniem występuje podmiot, któremu takie żądanie nie przysługuje, nie skutkuje wzywaniem do uzupełniania jego braków ale oddaleniem. (art. 191¹ kpc) Uznanie przeciwne oznaczałoby niedozwolone orzekanie ponad żądanie. (art. 321 kpc)

Biorąc pod uwagę powyższe Sąd Okręgowy orzekł jak w wyroku na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.